

A TANTÁRGY ADATLAPJA

A jelenkori filozófia története. Analitikus filozófia

Egyetemi tanév 2025/2026

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeş-Bolyai Tudományegyetem
1.2. Kar	Történelem és Filozófia
1.3. Intézet	Magyar Filozófiai Intézet
1.4. Szakterület	Filozófia
1.5. Képzési szint	Alapképzés
1.6. Tanulmányi program / Képesítés	Filozófia
1.7. Képzési forma	Nappali

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve		A jelenkori filozófia története. Analitikus filozófia				A tantárgy kódja		HLM2603		
2.2. Az előadásért felelős tanár neve			dr. Szigeti Attila egyetemi adjunktus							
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve			dr. Szigeti Attila egyetemi adjunktus							
2.4. Tanulmányi év		3	2.5. Félév	6	2.6. Értékelés módja		V	2.7. Tantárgy típusa		Alaptárgy

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1. Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor/projekt	2
3.4. Tantervben szereplő összóraszám	56	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	28
Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					20
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					20
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					18
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					8
Vizsgák					4
Más tevékenységek:					-
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összóraszám					70
3.8. A félév összóraszám					56 fiz./126 konv.
3.9. Kreditszám					5

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. Tantervi	
4.2. Kompetenciabeli	

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	
5.2. A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák

Szakmai/kulcs-kompetenciák	C1 A filozófia elméleti és történeti alapjainak beazonosítása és megfelelő alkalmazása: elvek, értékek, etikák, gondolkodási módozatok és gyakorlatok C2 Általános és ágazati filozófiai gondolatok, témák és problémák rendszerezése és megfogalmazása C3 Megoldások, konklúziók vagy alternatív probléma-megközelítések erős és gyenge pontjainak a kritikai gondolkodás (logikai elemzés és értékelés) általi beazonosítása C5 Filozófiai gondolatok/ismeretek létrehozása és közlése
Transzverzális kompetenciák	CT1 Közepes nehézségű problémahelyzetek realista, illetve mind elméleti, mind gyakorlati érveléssel való kezelése, hatékony megoldásuk érdekében CT2 A hatékony multidiszciplináris csoportmunka technikáinak a különböző hierarchikus szinteken való alkalmazása

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	- A jelenkori angolszász analitikus filozófia történetének és főbb részterületeinek (az analitikus nyelv-, elme- és tudományfilozófia, az analitikus metafizika és ismeretelmélet), a meghatározó életművek, központi témák problémacentrikus bemutatása. Az analitikus és kontinentális filozófia közötti összefüggések, az analitikus és fenomenológiai elmefilozófia és a kognitív tudományok interdiszciplináris kölcsönhatásának a bemutatása.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	- Az analitikus filozófia nyelvi-logikai, érvelő és problémacentrikus elemzési készségeinek az elsajátíttatása; az interdiszciplináris gondolkodásmód, a fogalmi és empirikus érvek egyeztetési képességének a fejlesztése. - A jelenkori analitikus filozófia eszközkészletének és eredményeinek interdiszciplináris alkalmazása a tudományelmélet, nyelvészet, kommunikációelmélet, pszichológia stb. szakterületein, illetve a kortárs információ- és kommunikációtechnológiák, a vizuális kultúra és a média elemzésében és kutatásában.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
Általános bevezetés: az analitikus filozófia jellemzői, szakaszai, részterületei, központi problémái, meghatározó szerzői	Előadás	
A referencia problémája: értelem és jelöllet; leírás-elméletek; Frege, Russell.	Előadás, szövegelemzés	
Logikai atomizmus Wittgenstein <i>Tractatus Logico-Philosophicus</i> -ában	Előadás, szövegelemzés	
A nevek oksági elmélete; fizikai, nyelvi, szociális és aktív externalizmus; Kripke, Putnam, Clark és Chalmers.	Előadás, szövegelemzés, vita	
Az intencionalitás az analitikus filozófiában: az intencionalitás naturalizálása; intencionális hozzáállás; teleoszemantika; Dennett, Millikan.	Előadás, problémaelemzés, vita	
Logikai pozitivizmus: nyelvi-logikai empirizmus; felfedezés/igazolás kontextusa; analitikus/szintetikus; verifikáció; Carnap, Schlick, Neurath.	Előadás, problémaelemzés	
Quine: a logikai empirizmus kritikája; episztemológiai holizmus; naturalizált	Előadás, problémaelemzés, vita	

episztemológia.		
Posztpozitivistai tudományfilozófia: falszifikáció-elmélet; paradigma; inkommenzurabilitás; személyes és hallgatólagos tudás; Popper, Kuhn, Feyerabend, Polányi.	Előadás, vita	
Wittgenstein: <i>Filozófiai Vizsgálódások</i> : nyelvjáték; családi hasonlóság; a jelentés használat-elmélete; szabálykövetés; privát nyelv elleni érv.	Előadás	
A nyelvi pragmatika filozófiája: performatívumok; lokúció, illokúció, perlokúció; beszédaktusok tipológiája; társalgási implikaturák; Austin, Searle, Grice.	Előadás, vetítés, vita	
Analitikus elmefilozófia: elmeontológia; test-elme probléma.	Előadás, problémaelemzés	
A tudatosság problémája: fizikalizmusellenes érvek; episztemológiai szakadék; neurofenomenológia; Kripke, Nagel, Chalmers, Searle, Varela.	Előadás, szövegelemzés	
A megtestesült vagy enaktív elme/kogníció: megtestesült észlelés, fogalomalkotás, emóciók és interszubjektivitás; Lakoff és Johnson, Varela, Thompson, Gallagher.	Előadás, vetítés, vita	
A fenomenológiai elmefilozófia és kognitív tudomány	Előadás, vetítés, vita	
Könyvészet Altrichter F. (szerk.): <i>A Bécsi Kör filozófiája</i>, Gondolat, Budapest, 1972. Ambrus, G., Demeter, T., Forrai, G., Tőzsér, J. (szerk.): <i>Elmefilozófia. Szöveggyűjtemény</i>, L'Harmattan, Budapest, 2008. Dennett, D.: <i>Az intencionalitás filozófiája</i>, Osiris, Budapest, 1998. Forrai-Szegedi (szerk.): <i>Tudományfilozófia Szöveggyűjtemény</i>, Áron, Budapest, 1999. Frege, G.: <i>Logikai Vizsgálódások. Válogatott tanulmányok</i>, Osiris, Budapest, 2000. Hale, B., Wright, C.: <i>A Companion to Philosophy of Language</i>, Blackwell, 1998. Kripke, S.: <i>Megnevezés és szükségszerűség</i>, Akadémiai, Budapest, 2007. Laki, J. (szerk.), <i>Tudományfilozófia</i>, Osiris, Budapest, 1998. Lycan, G. W., Prinz, J. J.: <i>Mind and Cognition: an anthology</i>, Blackwell, 2008. Martinich, A. P., Sosa, D.: <i>Analytic Philosophy: an anthology</i>, Blackwell, 2011. Martinich, A. P., Sosa, D.: <i>A Companion to Analytic Philosophy</i>, Blackwell, 2005. Quine, W. V. O.: <i>A tapasztalattól a tudományig</i>, Osiris Kiadó, Budapest, 2002. Pléh Cs., Síklaki, I., Terestyéni, T. (szerk.): <i>Nyelv – kommunikáció – cselekvés</i>. Osiris, Budapest, 2001. Searle, J. R.: <i>Elme, nyelv, társadalom</i>, Vince Kiadó, Budapest, 2000. Stich, S., – Warfield, T. A. (szerk.), <i>The Blackwell Guide to Philosophy of Mind</i>, Blackwell, 2003. Wittgenstein, L., <i>Logikai-filozófiai értekezés</i>, Akadémiai, Budapest, 1989. Wittgenstein, L.: <i>Filozófiai vizsgálódások</i>, Atlantisz, Budapest, 1998.		
8.2 Szeminárium / Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
Eszes, Tőzsér, 2005; Kelemen, 2002.	Szövegolvasás	
Frege, Russell in Gál-Szigeti, 2002.	Szövegelemzés	
Putnam, 2000, 47-84; Kripke, 2007.	Szövegelemzés, problémaelemzés	
Wittgenstein, 1989.	Szövegelemzés	
Dennett, 1998, 259-296.	Szövegelemzés, vita	
Carnap in Forrai-Szegedi, 1999.	Szövegelemzés, problematizálás, vita	
Quine in Forrai-Szegedi, 1999.	Szövegelemzés, vita	
Kuhn, X., XII. fej.; Feyerabend in Laki; Polányi in Forrai-Szegedi.	Szövegelemzés, vita	
Wittgenstein, 1998, 138-155 §	Szövegelemzés, vetítés, vita	

Searle, 2000, 137-152.	Szövegelemzés	
Tózsér in Ambrus et al., 2008, 9-85.	Szövegelemzés, vetítés, vita	
Chalmers, Nagel, 2004.	Szövegelemzés, problematizálás, vita	
Sutyák, 2010; Szigeti, 2011, 7-70.	Szövegelemzés, vetítés, vita	
Gallagher, Zahavi, 2009, 1., 2. fejezet.	Vetítés, vita	
Könyvészet Ambrus, G.: <i>A tudat metafizikája. Analitikus filozófiai elméletek</i>, Gondolat, Budapest, 2007. Austin, John L.: <i>Tetten ért szavak</i>, Akadémiai, Budapest, 1990. Block, N., Flanagan, O., Güzeldere, G. (szerk.): <i>The Nature of Consciousness: Philosophical and Scientific Debates</i>, Cambridge, MIT Press, 1997. Chalmers, D. J.: „Szemközt a tudat problémájával”, <i>Vulgo</i>, 2004/2, 14-35. Eszes, B., Tózsér, J.: „Mi az analitikus filozófia?”, <i>Kellék</i>, 2005/27-28, 45-71. Farkas, K., Kelemen, J.: <i>Nyelvfilozófia</i>, Áron, Budapest, 2002. Gál, L., Szigeti, A. (szerk.): <i>Logika</i>, Stúdium, Kolozsvár, 2002. Gallagher, S., Zahavi, D.: <i>The Phenomenological Mind. An Introduction to Philosophy of Mind and Cognitive Science</i>, Routledge, London, 2008. Magyarul: Gallagher, S., Zahavi, D.: <i>A fenomenológiai elme. Bevezetés az elmefilozófiába és a kognitív tudományba</i>, Lélekben Otthon, Budapest, 2009. Kelemen, J.: „Az analitikus filozófiáról.”, <i>Magyar Tudomány</i>, 2002/3. 275–288. Kuhn, T.: <i>A tudományos forradalmak szerkezete</i>, Gondolat, Budapest, 1984. Nagel, T.: „Milyen lehet denevérré lenni?”, <i>Vulgo</i>, 2004/2, 3-12. Putnam, H.: <i>Reprezentáció és valóság</i>, Osiris, Budapest, 2000. Sainsbury, R. M.: <i>Paradoxonok</i>, Typotex, Budapest, 2002. Searle, J.: <i>Beszédaktusok</i>, Gondolat, Budapest, 2009. Sutyák, T.: „A test-test probléma”, <i>Magyar Filozófiai Szemle</i>, 2010/2, 10-31. Szigeti, A.: <i>A testett öltött másik. Kortárs fenomenológiai tanulmányok</i>, Pro Philosophia, Kolozsvár, 2011. Thompson, E.: <i>Mind in Life. Biology, Phenomenology and the Sciences of Mind</i>, Harvard University Press, 2007. Tózsér, J.: <i>Metafizika</i>, Akadémiai, Budapest, 2009. Varela, F., Thompson, E., Rosch, E., <i>The Embodied Mind. Cognitive Science and Human Experience</i>, Cambridge, MA, MIT, 1991.		

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

A kurzus tartalma összhangban van Európa Unió és az angolszász országok egyetemeken hasonló címmel oktatott kurzusok tartalmával.

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	Az előadáson átadott ismeretanyag elsajátítása, ennek megfelelő alkalmazása és használata	Az ellenőrzés folyamatosan történik a félév során a vitákba való bekapcsolódás révén, valamint a félévi záróvizsgán	20%
	A jelenkori analitikus filozófia témáinak, problémafelvetéseinek, nyelvi-logikai, érvelő és problémacentrikus elemzési készségeinek a megfelelő elsajátítása	Félév végi, szóbeli záróvizsga	50%
10.5 Szeminárium / Labor	A szövegek értelmezésben való aktív részvétel	Szöveg bemutatása, szövegek értelmezésében való aktív részvétel	20%
	Vitákban való aktív részvétel	Az ellenőrzés folyamatosan történik végig a félév során, a vitákban való állandó, aktív részvétel révén	10%
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			

- Az előadásokon 70%-os, a szemináriumokon 100%-os részvétel
- Minimum egy szemináriumi szöveg bemutatása a félév folyamán
- A vitákban, szövegek megbeszélésében való állandó, aktív részvétel

11. SDG ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)¹

	A fenntartható fejlődés általános ikonja							
								
								

Kitöltés időpontja:
2025. 09. 18.

Előadás felelőse:

Szeminárium felelőse:

Az intézeti jóváhagyás dátuma:
2025. 09. 25.

Intézetigazgató:

.....

¹ Csak azokat az ikonokat tartsa meg, amelyek az [SDG-ikonoknak az egyetemi folyamatban](#) történő alkalmazására vonatkozó eljárás szerint illeszkednek az adott tantárgyhoz, és törölje a többit, beleértve a fenntartható fejlődés általános ikonját is – amennyiben nem alkalmazható. Ha egyik ikon sem illik a tantárgyra, törölje az összeset, és írja rá, hogy „Nem alkalmazható”.